

نوآوری آموزشی

آموزش نگارش پیراسته

اگر سامان دادن یک پیغام را به ساختن یک دیوار تشبیه کنیم، شکل نهایی پیغام تنها به کلمات (یعنی آجرهای دیوار) بستگی ندارد، بلکه به نحوه‌ای که آنها را در کنار هم قرار داده‌ایم (یعنی روش ساختن دیوار) نیز وابسته است. و این چیزی نیست جز استفاده از زبان پالایش یافته در محاوره؛ و کاربرد صحیح دستور زبان و قواعد نقطه‌گذاری و املا صحیح لغات، در مکاتبات. با به‌کارگیری صحیح قواعد نگارش، اطمینان بیشتری به درک مطالب توسط مخاطب خواهیم داشت. از سویی، این احساس نیز در مخاطبان تقویت می‌شود که پیغام ما به دقت و با حوصله تهیه و یا نگاشته شده است. آموزشگران مهندسی، ضمن آنکه در درسنامه‌های خود این قواعد را در نظر می‌گیرند، باید از دانشجویان نیز اجرای بایسته آنرا طلب کنند.

بیشتر مردم برای محاوره روزانه از حدود ۵۰۰ تا ۶۰۰ کلمه استفاده می‌کنند. این در حالی است که افراد تحصیل کرده ممکن است تا ۵۰۰۰ کلمه را در ارتباطات روزانه خود به‌کارگیرند. در ارتباطات حرفه‌ای اغلب از واژگان تخصصی نیز استفاده می‌کنیم. این مفاهیم باید به‌دقت انتخاب و در جای مناسب، به‌کار گرفته شوند. در نوشتن، در مقایسه با صحبت کردن، اغلب از دامنه وسیع‌تری از کلمات استفاده می‌کنیم. علت این امر شاید این است که در نگارش، زبان به‌طور معمول فشرده و کوتاه شده محاوره‌ای را به‌کار نمی‌بریم و تاحدی نیز به این دلیل است که ما بلییم با ارائه کلمات و عبارات متنوع‌تری، خواننده را تا پایان نوشته، همراه خود داشته باشیم.

زبان را، به‌اعتبار شیوه بیان آن، می‌توان به‌زبان علمی، ادبی و عام، تقسیم کرد. زبان علمی تنها برای انتقال مستقیم مفاهیم دقیق علمی به‌کار می‌رود، اما زبان ادبی به‌آفرینش زیبایی‌های ادبی اختصاص دارد. زبان علمی، صریح، دقیق، گویا و بی‌ابهام است و هر لفظی به‌معنای روشن و حقیقی خود به‌کار می‌رود. در مقابل، در زبان ادبی پیام نوشته به‌کمک تشبیه و به‌صورتی غیرمستقیم و غیرصریح بیان می‌شود. در نوشته‌های علمی، چند پهلوی نوشتن، به‌طوری که بتوان از هر کلمه برداشت‌های متعددی کرد، عیب و نقص به‌شمار می‌آید. در حالی که همین ویژگی در نوشته‌های ادبی حسن و زیبایی می‌آفریند. در نوشته‌های علمی، نویسنده می‌کوشد مطالب را به‌گونه‌ای بیان کند که خواننده بی‌نیاز از تأمل در الفاظ، مقصود را دریابد. این در حالی است که در نوشته‌های ادبی نویسنده تعمد دارد مخاطب را به‌خود الفاظ، روابط و مناسبات ظریف آنها، متوجه سازد. زبان ادبی تنها مراد مقصود نویسنده را نمی‌رساند، بلکه می‌کوشد بر رفتار مخاطب اثر بگذارد و حتی او را به‌واکنش و هم‌حسی وادارد و با خود همراه و همدل کند.

دانشجویان مهندسی و مهندسان باید دقت کنند که در مکاتبات و گزارش‌های حرفه‌ای از زبان علمی پیراسته استفاده کنند. نکته دیگری که باید مورد توجه قرار گیرد ساده‌نویسی است. نوشته ساده و روان و در عین حال شیوا و رسا، هر خواننده‌ای را جذب می‌کند. خواننده شتابزده امروز حوصله عبارت‌های مبهم، جمله‌های پیچیده و واژه‌های ناآشنا را ندارد. در زمینه‌های مختلف علوم و فنون، که مفاهیم پیچیده‌ترند، بیان دقیق و در عین حال روشن اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. به‌طور کلی، هر چه جمله‌ها کوتاه‌تر باشند، نوشتن، خواندن و درک مفاهیم آسان‌تر می‌شود. برای درست نویسی متون علمی و فنی، توجه به چند نکته دیگر

نیز ضروری است: رعایت وحدت موضوع و اختصار؛ معادل‌گزینی دقیق واژه‌ها؛ استفاده به‌جا از نشانه‌های نقطه‌گذاری؛ املاي درست واژه‌ها و رعایت قواعد دستوری.

در مورد دستور خط فارسی همواره اختلاف نظر وجود داشته است. آنچه امروز بیش از همه مورد استناد قرار می‌گیرد «دستور خط فارسی» است، که توسط فرهنگستان زبان و ادب فارسی نگاشته شده است. نسخه‌ای از این کتاب را می‌توان از طریق تارنمای زیر به‌دست آورد.

دستور خط فارسی

به‌منظور آموزش درست‌نویسی به دانشجویان مهندسی، و انتقال آنچه در کتاب دستور خط فارسی به‌تفصیل آمده است، چکیده‌ای از آن تهیه شده است. در این چکیده خلاصه‌ای از دستور زبان فارسی، دستور خط فارسی و قواعد نقطه‌گذاری فراهم آمده است. متن این چکیده در فصل چهارم کتاب «حرفه مهندسی»، انتشارات دانشگاه تهران آمده است. از دانشجویان مهندسی باید خواسته شود تا گزارش‌ها، تمرین‌ها، پایان‌نامه‌ها و به‌طور کلی هرگونه مطلب نوشتاری خود را با درنظر گرفتن این قواعد تدوین نمایند. اعضای هیئت‌علمی نیز باید در نگارش بایسته درسامه‌ها و کتاب‌های درسی خود کوششی مضاعف داشته باشند، تا به‌این وسیله نیز درست‌نویسی را به دانشجویان و خوانندگان خود آموزش دهند.

ح.م. تیر ۱۳۹۲